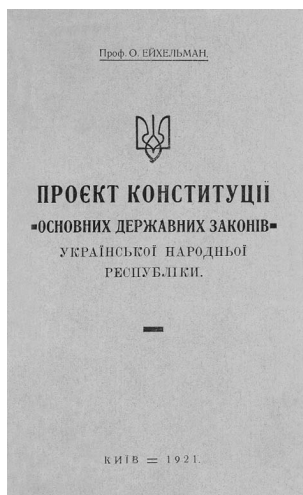

О. М. Мироненко

Конституція УНР

КОНСТИТУЦІЯ УНР – основний закон *Української Народної Республіки*. Затв. в остан. день існування *Української Центральної Ради* (29 квітня 1918) у формі Статуту про держ. устрій, права і вольності УНР. Складається з 83-х статей і 8-ми розділів. К. УНР наголошувала, що вся влада в УНР «походить від народу» (ст. 22), а її верхов. органом мали стати Всенар. збори, обрані рівним, прямим, таєм. і пропорц. голосуванням на 3 р. із розрахунку 1 депутат (його особа – недоторканна) від 100 тис. громадян. Результати виборів мав перевіряти Ген. суд і передавати свої висновки до Всенар. зборів, яким надано право визнання мандатів недійсними, скасування результатів виборів і визначення місця та часу проведення нових виборів. Передбачено і дострок. розпуск Всенар. зборів за письм. вимогою 3-х млн виборців, дійсність підписів яких встановлювали суди. Постанову про нові вибори приймали Всенар. збори, проведення їх у 3-місяч. строк покладено на виконавчу владу. Всенар. збори обирали Голову та його товаришів у кількості, встановленій ними (один із них ставав заст. Голови). Сесії Всенар. зборів передбачено проводити не рідше, ніж двічі на рік, а перерва між ними не повинна була перевищувати 3-х місяців. За вимогою 1/5 депутатів мали скликатися позачерг. сесії у місяч. термін. Збори вважали повноважними за присутності понад 1/2 депутатів, питання вирішеними – за підтримки їх звич. більшістю голосів від кількості присутніх. Внесення змін до К. УНР вимагало кваліфіков. більшості у 3/5 голосів присутніх, при цьому вони набували чинності після ухвалення новим складом Всенар. зборів простою більшістю голосів. Питання про відокремлення тер., проголошення війни та віддання під слідство і до суду міністрів мали

вирішувати 2/3 присутніх. Право законодав. ініціативи та внесення законопроектів К. УНР надавала Президії Всенар. зборів при погодженні їх із Радою старшин зборів, окремим фракціям, групам депутатів кількістю не менше 30-ти осіб, Раді нар. міністрів, органам самоврядування, що об'єднували 100 тис. і більше виборців, і таким же за кількістю групам громадян, підписи яких підтверджували суди. Проекти повинні були обговорювати відповідні комісії, після доповіді яких їх доводили до відома уряду і виносили на розгляд Всенар. зборів. Якщо законопроекти відхиляли, їх переносили на наступну сесію. Прийняті закони й постанови мали друкувати у вигляді витягів із протоколів засідань Всенар. зборів за підписом Голови або його товариша та одного із секр. і набувати чинності після доведення їх до місц. установ. Без ухвали Всенар. зборів заборонено встановлювати будь-які податки, позики, обмеження держ. майна; правила обов'язк. військ. або міліцей. служби; публікувати від імені УНР політ. і екон. трактати; визначати одиниці міри та ваги.

Найвищою виконав. владою К. УНР проголошувала Раду нар. міністрів, що мала вести справи, які стосувалися всієї України, координувати та контролювати діяльність місц. установ, не втручаючись при цьому в їхню компетенцію. Уряд отримував свої повноваження від Всенар. зборів і звітував лише перед ними. Формування Ради нар. міністрів покладено на Голову Всенар. зборів за погодженням із Радою старшин. Всенар. збори могли висловити недовір'я Раді нар. міністрів загалом та окремим чл. уряду. В такому випадку останні мали скласти свої повноваження, а через добу Всенар. збори вже могли приступити до їхнього заміщення. Член уряду надано право брати участь у дебатах на сесіях з дорадчим голосом. Депутати, що входили до складу уряду, зберігали свої мандати, проте позбавлялися права вирішал. голосу на сесіях. Судова влада у рамках цивіл., карного і адм. законодавства повинна здійснюватися іменем УНР виключно судовими установами, рішення яких не могли змінювати ні законодавча влада, ні адм. органи влади. Розгляд справ мав бути прилюдним і усним. К. УНР утверджувала принцип верховенства парламенту, тобто парламент. респ., проте не розкривала питань власності, кордонів, мови, держ. символіки тощо.

Рекомендована література

1. Устрій Української Держави. Конституції УНР. Л., 1920;
2. Шелухін С. Історико-правничі підстави української державності. Вінніпег, 1929;
3. Яковлів А. Основи Конституції У. Н. Р. Париж, 1935;
4. Нью-Йорк, 1964;
5. Конституція Української Народної Республіки // Конституц. акти України 1917–1920. К., 1992;
6. Мироненко О. М. Проблеми національного державотворення в Конституції УНР // Істор.-політ. уроки укр. державності. К.; Дн., 1998;

7. Ярош Д. В. Конституція Української Народної Республіки 1918 року про права і свободи людини: Історичний досвід і сучасність // Університет. наук. зап. Хм., 2006. № 1.

Бібліографічний опис:

Конституція УНР / О. М. Мироненко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-5013>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).